

การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี / การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และสถานะทางการเงินธุรกิจรวบรวมผลิตผล (ผักปลอดภัยจากสารพิษ)

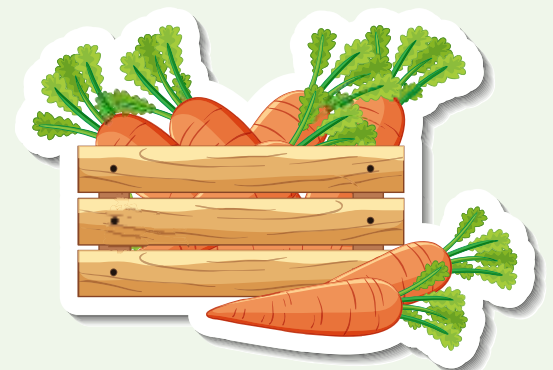

สุปราณี สิ้นพันธ์¹

บทนำ

ในปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรมีธุรกิจรวบรวมผลิตผลทางการเกษตรหลายประเภท เช่นธุรกิจรวบรวมข้าว รวบรวมอ้อย และรวบรวมยางพารา เป็นต้น แต่มีผลิตผลทางการเกษตรอีกประเภทที่น่าสนใจ คือ **ธุรกิจรวบรวมผลิตผลประเภทผักปลอดภัยจากสารพิษ** ซึ่งการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเป็นสิ่งที่ต้องการของตลาดผู้บริโภค จึงถือได้ว่าเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญช่วยเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกในด้านการรวบรวมปัจจัยการผลิตในการทำการเกษตรของสมาชิก ผลกระทบของธุรกิจคือ ผลผลิตที่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตของสมาชิกที่ผลผลิตลดต่ำลง ทำให้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนที่สหกรณ์ต้องซื้อผลผลิตจากบุคคลภายนอกที่มีราคาสูง ประกอบกับสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยอาจทำให้ไม่สามารถผลิตผักส่งให้กับสหกรณ์ตามความต้องการได้ อีกทั้งมีคู่แข่งทางการตลาดที่หันมาปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษในหลายๆ พื้นที่ และเปิดตลาดแข่งขันอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงในหลายๆ ด้าน ซึ่งจะต้องปรับปรุงการดำเนินงานให้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นเพื่อรองรับตลาดและแข่งขันตลาดกับคู่แข่งรายอื่นๆ ได้ รวมทั้งหาเครือข่ายในชุมชนใกล้เคียงที่ผลิตสินค้าปลอดภัย เพื่อร่วมมือกันส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

¹ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น

แนวคิดหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอ

กรณีศึกษาสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมผักปลอดภัยจากสารพิษ จากการประเมินความเสี่ยงในการรวบรวมผลิตผลผักปลอดสารพิษจากสมาชิกและเครือข่าย ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์นั้น การควบคุมภายในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์สามารถควบคุม ดูแล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง หากแต่ในปัจจุบันสหกรณ์มีขนาดใหญ่ และมีปริมาณธุรกิจเพิ่มขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สหกรณ์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ส่งผลให้การดำเนินงานมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่สามารถควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง การบริหารงานสหกรณ์เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการควบคุมภายในของสหกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน และเกิดความเสียหาย การรวบรวมผักปลอดภัยจากสารพิษทั้งจากสมาชิกและเครือข่ายนอกพื้นที่ โดยนำส่งขายให้กับห้างสรรพสินค้า TOPs ในเครือเซ็นทรัล ทั้งสาขาขอนแก่นและสาขากรุงเทพมหานคร และขายหน้าร้านสหกรณ์

หากพิจารณาการควบคุมภายในสหกรณ์และระบุปัจจัยเสี่ยงของธุรกิจรวบรวมผลิตผลของสหกรณ์ได้ ดังนี้

การควบคุมภายในธุรกิจรวบรวมผลิตผล สหกรณ์มีการรวบรวมผลิตผล ได้แก่ ผักสด

1) สหกรณ์กำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก พ.ศ. 2556

การรวบรวม อาจกระทำดังต่อไปนี้ (1) การซื้อขาดจากสมาชิก (2) การเป็นตัวแทนจำหน่าย โดยคิดค่าบริการในอัตราร้อยละ 2 ของราคาขาย และ (3) การรวบรวมเข้ากองกลาง

การจำหน่าย ให้สหกรณ์ขายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ด้วยเงินสด โดยชำระราคาทันทีเมื่อส่งมอบ การขายเชื่อต้องมีเงื่อนไขการชำระหนี้อันสมควร แต่ไม่ควรเกิน 3 เดือน

2) ระบบการควบคุมภายใน

 มีการแบ่งแยกเจ้าหน้าที่การตลาดกับเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชี มีการสอบทานข้อมูลระหว่างฝ่ายบัญชีกับฝ่ายการเงินและการตลาด

 มีการกำหนดระเบียบขึ้นถือใช้

มีการอนุมัติการจัดซื้อ/เบิกจ่ายผลิตผล

มีเอกสารประกอบการซื้อขายผลิตผลและมีการจัดทำบัญชีที่เกี่ยวข้อง

มีการตรวจนับผลิตผลคงเหลือ สถานที่จัดเก็บผลิตผลมีความเหมาะสม และมีการดูแล

รักษาความปลอดภัย

3) การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน มีการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ เว้นแต่ สหกรณ์ไม่ได้จัดทำสัญญาการขายเชื่อผลิตผลที่รวบรวมกับลูกหนี้การค้าและไม่มีการค้ำประกันเงินเชื่อ ดังกล่าว จัดทำสมุดซื้อสินค้า สมุดขายสินค้า ทะเบียนคุมสินค้า ไม่เรียบร้อย และไม่มีการบันทึกข้อมูล ที่สูญเสียจากการตกต่าง

4) ระบบบัญชีธุรกิจรวบรวมผลิตผล สหกรณ์จัดทำบัญชีด้วยมือ ออกใบเสร็จรับเงินด้วยมือ และจัดทำทะเบียนคุมด้วยมือ

สำหรับการวิเคราะห์การควบคุมภายในเกี่ยวกับการรวบรวมผลิตผลและการขายผลิตผล ยังไม่รัดกุม สหกรณ์ไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมผักแต่ละชนิด เมื่อทำการตัดแต่งผักเสร็จไม่ได้บันทึก ปริมาณผักที่สูญหายไป และผักที่นำส่งขาย ทำให้ไม่ทราบปริมาณผักคงเหลือเพื่อขาย สหกรณ์จะบันทึก ขายผักเงินสดด้วยจำนวนเงินที่ได้รับจากการขาย ส่วนการขายเชื่อจะบันทึกตามยอดใบสั่งซื้อของ บริษัทและใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้ที่สหกรณ์เป็นผู้ออก ซึ่งมีความเสี่ยงที่ผลิตผลอาจบันทึกไม่ครบถ้วน หรือขาดหาย ระหว่างปีมีผลิตผลที่ส่งขายให้เซ็นทรัลไม่ผ่านมาตรฐานการตรวจสอบคุณภาพสินค้า ไม่สามารถจำหน่ายได้ สหกรณ์ได้บันทึกเป็นค่าผลิตสูญเสียดับัญชี สำหรับผักที่สหกรณ์นำไปขายเอง หากมีผักสูญเสียดังกล่าว สหกรณ์ไม่ได้บันทึกการสูญเสียไว้ เมื่อสิ้นปีบัญชีสหกรณ์จะบันทึกค่าผลิต สูญเสียดับัญชีทั้งจำนวน

หากพิจารณาการควบคุมภายในสหกรณ์แล้ว สามารถระบุปัจจัยเสี่ยงของธุรกิจรวบรวมผลิตผล ของสหกรณ์ได้ ดังนี้

พิจารณาระบุปัจจัยเสี่ยงของสหกรณ์

- 1. การตีราคาผลิตผลคงเหลือ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
- 2. มีผลิตผลขาดบัญชีหรือผลิตผลเกินบัญชีจำนวนมาก
- 3. มีผลิตผลยุบตัวตามสภาพ หรือเสื่อมสภาพจำนวนมาก

- ลดหย่อนความรับผิดชอบผลิตผลขาดบัญชีโดยไม่มีมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
- การตัดผลิตผลขาดบัญชี ผลิตผลยุบตัวตามสภาพ หรือเสื่อมสภาพไม่เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

สรุป

ในการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ที่ทำธุรกิจนี้ ผู้สอบบัญชีจะต้องแนะนำ สร้างความเข้าใจในระบบการควบคุมภายในให้กับคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีในสหกรณ์ โดยให้แทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ และต้องสร้างความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมทั้งปฏิบัติตนให้เป็นอย่างดีเพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะต้องทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานกับการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการควบคุมภายในที่ดี การควบคุมภายในแต่ละด้านและข้อจำกัดของการควบคุมภายในเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ธุรกิจรวบรวมผลผลิตเป็นธุรกิจที่ต้องมีระบบการควบคุมภายใน คณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ตลอดจนทุกกระบวนการปฏิบัติงาน ในการดำเนินธุรกิจต่างๆ ของสหกรณ์ จะต้องมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะและต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

[บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล]

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. การควบคุมภายใน. สืบค้นจาก [https:// www.cad.go.th/download/1_3control.pdf](https://www.cad.go.th/download/1_3control.pdf)

อ่านบทความเรื่องอื่นที่น่าสนใจ
ได้ที่เว็บไซต์กลุ่มวิจัยและพัฒนา

<https://research.cad.go.th>

